

การใช้ภาษาเพื่อพัฒนาความคิด

การใช้ภาษาพัฒนาความคิดนั้นจะใช้แสดงความคิดหรืออธิบายความคิดของคนเรา ซึ่งสามารถแบ่งเนื้อหาได้ ๓ อย่างคือ

บทบาทของภาษาในการพัฒนาความคิด

มนุษย์แสดงความคิดออกมาได้โดยการกระทำและโดยการใช้ภาษา การใช้ภาษา เพื่อแสดงความคิดหรืออธิบายความคิดของคนเรา นอกจากจะช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจแล้วยังช่วยให้ ผู้ใช้ภาษาได้มีโอกาสขัดเกลาความคิดของตนให้แจ่มชัดและแหลมคมยิ่งขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น เมื่อเราคิดว่าเราเข้าใจปัญหาของเราแล้วอย่างแจ่มแจ้ง แต่เมื่อเราต้องชี้แจงให้คนอื่นเข้าใจ จะ โดยพูดหรือเขียน บางครั้งบางคนอาจชี้แจงได้ไม่ดีนัก อาจต้องเสียเวลานาน พูดหรือเขียน วากวน ขณะพูดหรือเขียนออกไปอาจรู้สึกติดขัดตรงนั้นบ้างตรงนี้บ้าง ซึ่งแสดงว่าความจริงที่นึก ว่าเข้าใจนั้น แท้จริงหาได้เข้าใจอย่างแจ่มชัดไม่ ซึ่งต้องย้อนกลับไปทบทวนอีกครั้งจนจะได้ เข้าใจปัญหานั้นอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า ถ้าความสามารถในการคิดของผู้ใดมีอยู่อย่างจำกัด ความสามารถในการใช้ ภาษาก็จะพลอยถูกจำกัดไปด้วย ถ้าความสามารถในการใช้ภาษามีอยู่อย่างจำกัดแล้ว ความสามารถในการคิดก็จะถูกจำกัดลง ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดมีความสามารถสูงใน การคิด บุคคลนั้นก็จะพลอยมีความสามารถสูงในการใช้ภาษา ซึ่งมีผลต่อเนื่องทำให้ ความสามารถในการคิดสูงตามไปด้วย

วิธีการคิดแบ่งได้ ๓ ประเภทดังนี้คือ

๑. วิธีคิดเชิงวิเคราะห์ การวิเคราะห์คือ การพิจารณาแยกสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อทำ ความเข้าใจแต่ละส่วนให้แจ่มแจ้ง ขั้นตอนของวิธีคิดเชิงวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้
  - กำหนดขอบเขตหรือนิยามสิ่งที่เราจะวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าจะวิเคราะห์อะไร
  - กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าจะวิเคราะห์เพื่ออะไร
  - พิจารณาหลักความรู้ หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องว่าจะใช้หลักใดเป็นเครื่องมือในการ วิเคราะห์
  - ใช้หลักความรู้นั้นให้ตรงกับเรื่องที่จะวิเคราะห์เป็นกรณี ๆ ไป และจะต้องรู้ว่าควรวิเคราะห์ อย่างไร
  - สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ให้เป็นระเบียบชัดเจน

๒. วิธีคิดเชิงสังเคราะห์ คำว่า วิเคราะห์ กับคำ สังเคราะห์ มีความหมายที่แสดงถึงกระบวนการคนละทางกัน การวิเคราะห์มีความหมายว่า แยกออกพิจารณา โดยมีจุดหมายปลายทางเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ส่วนการสังเคราะห์มีความหมายไปทางรวมเข้าด้วยกัน โดยมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้น สำหรับขั้นตอนวิธีคิดเชิงสังเคราะห์ จะต้องตั้งจุดมุ่งหมายในการสังเคราะห์ให้ชัดเจนว่าเราต้องการที่จะสร้างสรรค์สิ่งใดขึ้น เพื่อประโยชน์อะไร หรือเพื่อให้ทำหน้าที่อะไร สรุปขั้นตอนของการคิดเชิงสังเคราะห์มีดังนี้

- หาความรู้เกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี หรือแนวทางที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการสังเคราะห์
- ทำความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการสังเคราะห์ให้ต้องเห็นจนแน่ใจว่าเรารู้จักหรือเข้าใจส่วนประกอบนั้น ๆ ทุกส่วนเป็นอย่างดีแล้ว
- ใช้หลักความรู้ในข้อ ๒ ให้เหมาะแก่กรณีที่จะสังเคราะห์
- ทบทวนว่า ผลของการสังเคราะห์สอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด

๓. วิธีคิดเชิงประเมินค่า คำว่า ประเมินค่า หมายถึง การใช้ดุลพินิจตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว เป็นคุณหรือเป็นโทษ มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ เป็นต้น และก่อนที่เราจะประเมินค่า เราจำเป็นต้องมีเกณฑ์ที่ดี สรุปขั้นตอนวิธีคิดเชิงประเมินค่ามีดังนี้

- ทำความเข้าใจ หรือทำความเข้าใจสิ่งที่เราจะประเมินให้ชัดเจนก่อน ซึ่งก็คือการวิเคราะห์นั่นเอง จากนั้นควรจะสังเคราะห์ให้ดีเสียก่อน
- พิจารณาว่าจะใช้เกณฑ์อะไรเป็นเครื่องตัดสินคุณค่าของสิ่งที่เราจะประเมิน
- ถ้าจะประเมินค่าโดยไม่ใช้เกณฑ์ อาจเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นซึ่งมีความสมเหตุสมผลพอที่จะนำมาเปรียบเทียบกันก็ได้

การคิดเพื่อแก้ปัญหา

ปัญหา คือ สภาพการณ์ที่ทำให้ความยุ่งยากให้แก่มนุษย์ โดยมีหลักในการคิดเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่เราควรที่จะต้องเข้าใจเรื่องเหล่านี้เสียก่อน ก่อนที่จะคิดเพื่อแก้ปัญหาคือประเภทของปัญหา แบ่งได้ ๓ ประเภทกว้างๆ ดังนี้

๑. ปัญหาเฉพาะบุคคล ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเท่านั้น สาเหตุที่มาของปัญหาอาจเชื่อมโยงไปถึงบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นก็ได้
๒. ปัญหาเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ปัญหาที่กลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งประสบความยุ่งยากร่วมกัน
๓. ปัญหาสาธารณะ เรียกอีกอย่างว่า ปัญหาสังคมก็ได้ เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อคนทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่โดยตรงก็โดยอ้อม

สาเหตุและสภาพแวดล้อมของปัญหา สภาพการณ์ใด ๆ ที่กลายเป็นปัญหาจะต้องมีสาเหตุมาก่อนเสมอ สาเหตุอาจมีประการเดียวหรือหลายประการก็ได้แล้วแต่กรณี ปัญหาบางอย่างอาจจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอไป ตัวอย่างเช่น การเจ็บไข้ได้ป่วย เป็นต้น ซึ่งสาเหตุและสภาพแวดล้อมของปัญหาเป็นสิ่งที่เราจะต้องทราบให้ได้เช่นเดียวกับ การกำหนดรู้ตัวของปัญหา

เป้าหมายในการแก้ปัญหา โดยปกติเมื่อเราสามารถรู้ปัญหาแน่ชัดแล้ว แม้จะยังคิดไม่ตกว่าจะหาทางแก้ปัญหาได้อย่างไร เราก็พอจะแน่ใจได้ว่าเป้าหมายของคนเราในการแก้ปัญหานั้นคืออะไร

การเลือกวิถีทางแก้ปัญหา ปัญหาส่วนมากมีวิธีการแก้ปัญหาหลายทาง จึงต้องยั้งวิเคราะห์ให้ถี่ถ้วนรอบคอบ ซึ่งก็จะตัดสินใจเลือกวิถีทางที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด โดยต้องมีอุปสรรคน้อยที่สุดหรือไม่มีอุปสรรคเลย อยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติได้ ไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากตามมาและมั่นใจได้ว่าจะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

โดยสรุป หลักสำคัญในการคิดเพื่อแก้ปัญหามีดังนี้

๑. ทำความเข้าใจลักษณะของปัญหาและวางขอบเขตของปัญหา
๒. พิจารณาสาเหตุของปัญหา
๓. รู้สภาพแวดล้อมของปัญหา
๔. ทำเป้าหมายในการที่จะแก้ปัญหา
๕. เลือกวิถีทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ได้วางไว้

*****